

ÚLOHA KAZATELE

VE SBOROVÉM PROCESU MISIE A EVANGELIZACE

Misie a evangelizace. O to dvojí nám dnes především v našich sborech jde. Jestliže se naše dosavadní **unisono**, jak v oblasti učení, tak v projevech zbožnosti i každodenního života víry **pluralizuje**, v tom základním zůstáváme i nadále zajedno: Všichni se chceme zapojit do procesu misie a evangelizace uprostřed našeho národa. Nové poměry politické, sociální i hospodářské, jak se v nich dnes nacházíme, se obracejí též i na nás, „profesionální“ pastory a kazatele, s výzvou, abychom si ujasnili, **kde** je v procesu misie a evangelizace naše místo, a **jakým způsobem** se zařadíme do života a služby naší církve v současné společnosti.

Úvodní poznámky

Zjišťujeme - pokud máme oči k vidění -, že pastýř sboru a kazatel zdaleka není a nemusí být klíčovou osobností misie a evangelizace. Doba nás učí znovu objevovat, že **subjektem** této naší služby světu je „Kristovo tělo“, tj. křesťanský sbor jako společenství lidí, kteří se plně vydali na cestu následování Krista, která představuje nový životní styl. Z této skutečnosti vyplývá ještě naléhavěji otázka: Jaká úloha připadá v této situaci kazateli sboru?

Vzhledem ke krátkosti času vyhrazeného pro tento referát vstupme ihned in medias res. Kazatel bývá v křesťanském sboru často jenom jediným, anebo jedním z mála mužů a žen, kdo se mohli a nebo mohou důkladněji a odborněji věnovat studiu Písma. Kazatel mívá větší, (nebo někdy i menší) rozhled po teologii. Tím je dán i jeho úkol. Jestliže přijímáme zásadu, že krevní oběh duchovního života církve uvádí do pohybu Duch svatý, „neboť my všichni ... byli jsme jedním Duchem pokřtěni v jedno tělo a všichni jsme byli napojeni týmž Duchem“ (1 K 12,13), pak nesmíme zapomínat, že Duch Boží používá při své práci kormidla Božího slova. Kazatel je tedy v misijní a evangelizační práci sboru tím mužem, který **stojí u kormidla**. Nemá proto nikdy pouštět z rukou otevřenou bibli. Platí pro něj totéž, co si předsevzali už apoštolé, když prohlásili: „My pak budeme i nadále věnovat všechen svůj čas modlitbě a kázání slova“. (Sk 6,4). Kázání Božího slova, spolu se studiem a prohlubováním známosti Písma potřebuje církev zvláště **v proměnách času**. V procesu takové proměny času stojíme dnes i my v naší zemi. Jestliže je jedním ze znamení příchodu Páně a skonání věků také i „zemětřesení na mnoha místech“ (Mt 24,3 a 7), nechťejme při tom myslet jenom na fyzická zemětřesení některých částí naší planety Země. Jsou i jiná zemětřesení. Jistě si uvědomujeme, že v naší vlasti a v naší církvi prožíváme též i určitá **zemětřesení duchovních a etických hodnot**. V životě našich sborů se otrásá půda, na které jsme po více než 100 roků stáli, objevují se znepokojivé trhliny a rozštěpení sborů a jsou při tom v posunu i některé základní biblické mravní normy. Chceme-li v této době opět pokračovat v misijní a evangelizační službě naší společnosti, pak je na prvním místě naléhavě zapotřebí, aby byla dobře obsazena **místa u kormidla**.

V proměnách času a v dobách dějinných zvrátů bývala církev vždycky v pokušení orientovat se buď **podle ducha času**, anebo naslouchat především **hlasům proroků**. A to proroků pravých i nepravých. (Srv. např. J.A.Komenský a Drábík a j.). Mnozí nevěnovali dostatek pozornosti hlasům učitelů a tím méně hlasům historiků. V tomto ohrožení jsme i my dnes. Proroci, i ti dnešní, se odvolávají na **inspiraci Ducha**, zatímco učitelé církve kladou především důraz na **slova Písma**. Úloha kazatele v misijní a evangelizační službě spočívá vždycky v tom, aby církvi připomínal **obojí**: Je třeba dávat pozor a dát průchod vedení Duchem svatým, ale zároveň je třeba znát a respektovat zásady Písma svatého, které se nemění, protože „tráva usychá, květ vadne, ale slovo Boha našeho je **stálé na věky**“. (Iz 40,7). Má-li plachetnice vykonat cestu po moři, potřebuje vítr do plachet, ale i odbornou službu u kormidla.

Vzdělaným saduceům jednou Pán Ježíš řekl: „Mýlíte se, neznáte Písma, ani moc Boží“. (Mt 22,22). Tak by se mohl mýlit i někdo z nás, kazatelů a členů CB. Buď by mohl v domnění, že je veden Duchem svatým, podcenit či přeslechnout slova Písma, anebo by se pokoušel konat misijní a evangelizační práci bez zmocnění Božím Duchem.

Každý zvrát v dějinách (stejně jako i pozvolná proměna společnosti) vytváří i pro církev novou situaci a staví ji před otázku, jak má na nové časy reagovat. Jak se má v nových poměrech zařídit. A tu je zapotřebí, abychom měli na paměti, především my, kazatelé, **dvojj skutečnost**.

V proměnách času

1. Naše víra a naše poslání na tomto světě se nerodí z problematiky doby, která podléhá stálým proměnám. Proto se církev nemůže příliš rychle přizpůsobovat a podřizovat duchu doby. Pravá církev vždycky bývala a vždy bude mnoha lidem připadat, že je společenstvím příliš **konzervativním**. V tom spočívá dokonce jedno znamení její věrnosti.

2. Ale k tomu přistupuje zároveň druhé poznání: Církev nemůže přehlédnout, že Pán Bůh koná svoje dílo i skrze různé změny, zvraty a revoluce. Tak, jak tomu bylo kdysi, tak je tomu i dnes: Pán církve se blíží ke svému lidu někdy též i po vlnách rozbouřených a chaotických časů. A to nejednou **nepoznán**, jak se to událo například za noční bouře na Galilejském jezeře. (Mk 6,45-52). Když se tímto způsobem Pán Ježíš blíží k církvi, věřící často „vykřiknou v tom domnění, že je to **přízrak**“. (Mk 6,49). Ale později v tom, co se jim zdálo z počátku „přízračné“ (Kraličtí: „obludné“), nejednou poznávají nakonec svého Pána. Nemusí tomu tak být vždycky. Uvedu dva konkrétní příklady z dnešní doby. Každý je jiný. Když pomyslíte, milí bratři, na připravovanou odstavu církve od státu a na to, že by sbor, na kterém pracujete, měl hradit všechny výlohy, které jsou spojeny s placeným kazatelem, zdá se vám to možná jako „přízrak“, jehož se lekáte. A nyní příklad docela opačný: Když pomyslíte na vliv různých náboženství, která se dnes svobodně šíří přes otevřené hranice do naší země, kdo z vás by nerozpoznával, že leccos z toho, co k nám přináší západní i východní vítr dnešní doby, je skutečně „přízračné“, ba až „obludné“.

Úkol kazatelů

A zde spočívá právě úkol kazatelů v dnešní době. Měli by pomáhat k rozpoznávání; měli by jasně církvi ukazovat na to, co se může jako „přízračné“ jevit, ale s čím přichází i Boží požehnání, a na druhé straně by měli statečně odhalovat to, co skutečně „obludné“ je. To dokáže kazatel jenom tehdy, když se nechá vést zároveň Duchem svatým i Písmem svatým. To dvojj nikdy není v rozporu.

Pokusím se shrnout konkrétní úkoly kazatelů dnešní doby netradičně do tří bodů:

/1/ V nepřehledných, mlhavých a rozbouřených dobách máme my, kazatelé, především **úkol rozpoznávat**, co je skutečný „přízrak“, který může ohrozit církev, od toho, co se nám „obludné“ jenom může zdát. Už jsme si řekli, že i v tom, co se nám může zpočátku jevit jako „přízrak“ může se k nám blížit náš Pán, který nás chce provést novými zkušenostmi. (Připomeňme opět připravovanou odstavu církve od státu). Zatímco různá nová učení, byť by se zdála zpočátku všelijak objevná a senzační, mohou být doopravdy čímsi „obludným“. Ptám se vás, milí bratři, kdo se má proti nim ozvat a varovat, jestliže budeme my jako kazatelé mlčet, vyčkávat, anebo dokonce nevidět?

/2/ Ovšem jako kazatelé máme nejen stát na strážných věžích, abychom rozpoznávali, ale máme též církvi **zvěstovat prorocké slovo**, které by pomáhalo k duchovní orientaci v

dnešní nepřehledné době. Jestliže bylo k tomu prvnímu úkolu zapotřebí **darů rozlišování duchů** (R 12,10), pak k tomuto dalšímu je téměř nutno mít **dar slova**, t.j. **dar prorocství**. Tato dvě charismata jsou vzácným předpokladem pastýřské a kazatelské služby v procesu misie a evangelizace: Dar rozlišení duchů (1 J 4,1: „ne každému vnuknutí věřte, nýbrž zkoumejte duchy, zda jsou Z Boha“; srv. též Sk 16,16-18) a dar slova, t.j. dar prorocství. Nemá-li kazatel „dar slova“ nikdy jej nemůže nahradit pouhým „darem jazyků“. I já osobně jsem si kdysi myslel, že by mi dar jazyků byl přínosem pro moji kazatelskou a pastýřskou službu (zvláště v těšínských sborech). Pán Bůh mi dar jazyků nedal. Ale ukázal mi, oč vzácnější je **dar slova**. Ten ovšem vede kazatele následně k mnoha modlitbám, k důkladnému studiu Písma a k pečlivé teologické práci. A právě toto očekává náš Pán od těch, kdo mají „i nadále věnovat všechn svůj čas modlitbě a kázání slova“. (Sk 6,4). Bratři kazatelé - zde je náš úkol. Modlitby a Boží slovo. Ten se nemění ani v dobách misijního a evangelizačního úsilí církve.

/3/ A to třetí, čím je v naší službě i to první a to druhé umocněno a potvrzeno, je upřímná snaha, abych jako kazatel a pastýř sloužil celému sboru, t.j. starší i mladší generaci, zdravým i nemocným, bohatým i chudým, znovuzrozeným i neobraceným, intelektuálům i lidem s větším emocionálním nábojem. Možná, že se to dá shrnout pod tím, co konkrétně znamená charisma označené slovy „kdo stojí v čele“ (Ř12,8). Kraličtí říkají „kdo předložen jest“. To prakticky znamená, že to, co jako kazatel káži, musím též i žít. A jsem-li správcem sboru, nemohu jinak, než dbát na to, aby se všechno „dělo slušně a spořádaně“. (Ř 14,40). Přiznejme si upřímně, že na nejedné roztržce ve sboru má svůj díl i sám kazatel, který nedovedl říci pravé slovo v pravý čas. Charisma „být předloženým“ znamená též ± schopnost a snahu o co nejlepší organizovanost misijní a evangelizační práce. Nemá-li kdo z kazatelů tohoto obdarování, nechť požádá některé starší sboru o pomoc. Možná, že oni toto charisma mají. Mějme na paměti, že evangelizační a misijní služba sboru nemá být jen živelnou a bezkonceptní. Opět zde připomínám Pavlovo připomenutí: „Všechno ať se děje slušně a spořádaně“. (1 K 14,40).

Zmínil jsem se o třech úkolech kazatelské a pastýřské činnosti, k nimž je zapotřebí zvláštních charismat. Je velikou pomocí, jestliže kazatel tato charismata má a jestliže jich užívá. Jsou to: /1/ dar rozlišení duchů, /2/ dar slova, tj. dar prorocství a /3/ dar stát v čele, tj. též i dar organizace.

Tradicionalismus a modernismus

Při své kazatelské a pastýřské službě církvi potřebujeme pevný a nepohnutelný základ, kterým nepohnou žádné bouře dějin, ani všelijaké politické zvraty. Karl Barth definoval tento pevný základ známými slovy tzv. Barmenských tezí z roku 1934: „Ježíš Kristus, jak je zvěstován v Písmích svatých, je jediné slovo Boží, jemuž máme naslouchat, jemu důvěřovat a je následovat v životě i ve smrti ...“ Takto má církev - a především její kazatelé - usilovat o to, aby byl vždy povýšen **hlás Písma** nade všechny **hlasy moderní doby**. Proto církev nemůže jinak, než se držet všech svých **dobrych**, byť i tradičních vyznání a řádů, chce-li zůstat věrnou a má-li odolávat **pokoušení konformity a ukvapené módnosti**. Z církevních dějin se učíme, že „modernisté“ minulých generací se nám dnes často jeví jako lidé, kteří byli příliš ovlivněni duchem své doby a proto nejednou i bloudili. Nechtějme být my, kazatelé CB, jenom takovými **modernisty**. Ale stejně se varujme toho, abychom zůstávali jenom ztuhlými **tradicionalisty**. Buďme ochotni opouštět mrtvé tradice, zvyky a obyčeje. Ale při tom zůstaňme jako kazatelé **strážci dobrých tradic**. Církev se drží Krista i tehdy, když řekne poslušné „ano“ k jeho pokynu, aby šla dále (Abraham, Gn 12,1), a to i tehdy, když se zvedá, aby se vydala na nové cesty „nevědouc, kam jde“ /Žd 11,8/. To je do jisté míry situace církve u nás po roce 1989. Ale jindy může být církev věrnou též i tehdy, když poví k „duchu času“ a k

tornu, co je zrovna "módní" svoje „ne“. Nenechme se oklamat heslem, jakoby nové metody naší misijní a evangelizační práce **automaticky** přinesly do našich sborů nový život. I nové metody mohou zůstat neplodné. Nikdo a nic nás nemůže ušetřit určité **agonie**, ale i **požehná-ní** stálého a nového rozhodování. A právě toto rozhodování není snadné. Je k němu zapotřebí vedení Božího Ducha i hlasu Božího slova. A tu hlavní odpovědnost spočívá na nás - kazatelích. Pro křesťana je snadnější zůstat na cestách, kde jsou už položeny koleje. Ale nové požehnání obyčejně na nás čeká tam, kde se nově rozhodujeme. Církev je stále v nových poměrech, o nichž najdeme pozoruhodnou zmínku v Joz 3,4-5, kde Pán Bůh vzkazuje svému lidu, že je důležité, aby se posvětili. Čeká na ně cesta, o níž Pán Bůh říká: „Předtím jste touto cestou neprocházeli ... Posvěťte se, neboť Hospodin zítra mezi vámi učiní podivuhodné věci“.

Víra zrozená v pokání

Lekám se osobně jednoho nebezpečí: Konáme misijní práci a evangelizujeme, řada lidí, zvláště mladých, uvěří v Krista a veřejně ho vyzná - ale **bez pokání**. Víte, podle čeho to poznávám, že neprošli a neprocházejí pokáním? Nejen podle toho, že nejednou krátce po svém uvěření suverénně kritizují a soudí své kazatele a starší sboru, ale i podle toho, že i po svém obrácení nejednou nepovažují ve svém životě hřích za hřích a jsou přecitlivělí vůči napomenutím. Neobjevuje se při nich ovoce pokání. Budoucnost teprve ukáže, kolik do našich sborů přibylo „předčasně narozených dětí“. Tak pojmenovávám ty, kdo vyznávají, že prožili znovuzrození, ale došlo k tomu při nich bez opravdového pokání. To, co je duchovně počato, dozrává k novému rodu jenom cestou pokání. Jinak se nám do církve rodí „**nedonošené**“ děti víry.

Metody a způsoby zvěstování

A ještě něco bych nám kazatelům rád předložil. Ve snaze „přiblížit“ evangelium dnešnímu nenáboženskému člověku hledáme způsoby, jak učinit naši zvěst přitažlivou a co možná nejsrozumitelnější. Zdá se nám, že použijeme-li na příklad formy dramatu, anebo dokonce tance, anebo jiných metod, které mohou probudit zájem, lidé, jimž chceme posloužit, nám snadněji porozumí. Dochází i k případům, že ve snaze mluvit „necírkevně“, ale raději lidově, slyšíme i z kazatelny výrazy přímo „vulgární“. Zásadně bych řekl, že tato snaha není metodou, kterou objevuje až naše moderní doba. Už J.A.Komenský o podobné metodě leccos psal a učil. A přece - mějme stále na paměti, abychom při tom zvěštovali skutečné evangelium, tj. Boží slovo s důrazem na pokání a víru. A nespolehejme příliš na přitažlivé metody, které anglicky mluvící křesťané (evangelisté) nazývají termínem „entertainment“ (pobavení, náboženská atrakce). Všeljaké moderní bavící způsoby při misii a evangelizaci sehrávají dlouhodobě úlohu umělých chemických hnojiv, které ve větších a častých dávkách mohou i zničit a zneúrodnit půdu sborového obecnství (nebezpečí některých charismatických kruhů).

J.L.Hromádka řekl a někde i napsal tato slova: „Cesta víry je cesta neoplocená, je to riziko a je to dobrodružství“. Měl pravdu. Věřit znamená být stále připraven a otevřen pro nové věci i pro nové způsoby. Zůstáváme-li zamrzlí v minulosti, když nás Pán Bůh volá, abychom se vyrovnali s novou situací, snadno se stáváme neposlušnými. Avšak na druhé straně opomenout v církvi zásady Písma, jako na příklad důraz na znovuzrození v pokání, anebo opouštět lehce dobré a osvědčené tradice, řády a zvyky je vždycky spojeno i s pokušením a rizikem apostaze. J.L.Hromádka také jednou řekl: „Víra, která se nezrodila v pokání, může být nejednou jen jinou formou pýchy“.

A dodejme k tomu i to další, že totiž pokus o modernizaci starých a dobře osvědčených tradic a obyčejů může být jen skrytým a nerozpoznaným počátkem „upřímného, byť i

horlivého bloudění“, jak říkával osobně velmi zbožný učitel církevních dějin, Rudolf Říčan. I v této souvislosti bych rád ještě po třetí citoval slova vzpomenutého J.L.Hromádky, který častěji opakoval zásadu, že „pravé křesťanství není **pokrok**, ale vždycky a na prvním místě **návrat**. Návrat k Písmu i ke svědectví otců. A též i každodenní osobní návrat k Pánu Ježíši Kristu v duchu osobního pokání a „sebezkušování“ (z jeho přednášky).

A nyní mi ještě dovoluji, abych na závěr pověděl upřímné slovo vám, mladším spolubratřím ve službě evangelia. Chci připomenout Jákoba – Izraele, praotce Božího lidu.

Bůh našich otců

V Bétel prožil Jákob svoji první velikou zkušenost s Bohem. Měl vidění otevřeného nebe. A hned nato slyšel z nebe slova na svoji adresu. Zde, v Bétel prožil Jákob **obojí: zkušenost i slovo**. To dvojí nemůžeme ani my dnes oddělovat. Všimněme si však prvního oslovení z nebe, které Jákob - otec Božího lidu - slyšel: „Já jsem Hospodin, Bůh tvého otce Abrahama a Bůh Izákův“. (Gn 28,13). Jsem Bohem tvých otců. I y nemůžete jinak, než navazovat na Boha svých otců. Dějiny Kristovy církve nezačínají vaší generací. Nezbyvá vám, než navazovat na víru i na službu svých otců. Každá jiná cesta by mohla být útekem marnotratného syna, který opouští svůj domov a volí své vlastní cesty. Jsem osobně přesvědčen, že to nikdo z vás nechce. Mějte proto trpělivost naslouchat též i svým starším spolubratřím ve službě. My vám chceme ve vaší odpovědné službě u kormidla lodi církve a jednotlivých jejích sborů pomáhat a modlit se za vás. Mohu vás bratrsky ujistit, že se vždy znovu i my nejstarší potěšíme, když zjistíme, že některé z vás Pán Bůh obdarovává charismatem „rozlišování duchů“ (1 K 12,10), jiného darem „prorockého slova“ (Ř 12,6) a další třeba obdarováním „stát v čele“ a nebo schopností „řízení církve“ (Ř 12,8; 1 K 12,28) nebo i jinak. Jsem přesvědčen, že nám jde o misijní a evangelizační službu církve za účelem **duchovního probuzení**. Celým srdcem věřím, že Pán Bůh našim sborům takové duchovní probuzení může dát. My je nemůžeme **naorganizovat**, ani svými jinými metodami na Pánu Bohu **vynutit**, jak by si to některé doporučené misijní „metodologie“ představovaly. V této oblasti stále zůstane v platnosti Boží způsob, že „Duch kam chce věje, a hlas jeho slyšíš, ale nevíš, odkud přichází a kam jde“. (J 3,8). Duchovní probuzení je „atmosférickým jevem“ na obloze Božího království. Máme je připravovat, máme se za ně modlit a máme na ně očekávat. Ono však přichází zpravidla náhle jako polární záře a překvapí nás. Mnozí se pak z něho těší. Na jiné padá úzkost, která je vede k vyznávání hříchů. Přál bych sobě i vám, abychom něco z tohoto skutečného duchovního probuzení prožili i v naší době, a též i v našich sborech. Věřím, že je to cesta z názorové diaspory ke splnění prosby našeho Pána, „aby všichni jedno byli“.

V Brně dne 1.5.1994

Jan Urban